

Yayına Geliş Tarihi:15/06/2017
Yayına Kabul Tarihi:01/07/2017
Online Yayın Tarihi:01/07/2017

Meriç Uluslararası Sosyal ve Stratejik
Araştırmalar Dergisi
Cilt: 1, Sayı: 1, Yıl: 2017, Sayfa: 1-16
ISSN: 2587-2206

Medyada 12 Yıllık Zorunlu Eğitim Sistemi

Zuhal DEMİR¹
M. Yüstra ARSLAN²

Özet

Zorunlu eğitimi kademeli olarak 12 yıla çıkararak yasa, teklif olarak sunulmasından, kabul edilmesine ve getirdiği değişikliklere kadar her yönüyle çok fazla tartışılmış ve uzun süre medyanın gündemini oluşturmuştur.

Bilinmeyen fazla olan bu süreçte, yeni eğitim sistemi hakkında kamuoyuna bilgi sunan medya kuruluşları arasındaki fikir ayrılıkları da dikkat çekicidir. Birincil işlevi bilgilendirmek olan gazeteler ve gazetecilik mesleği günümüzde hakikat ve nesnellikten uzak olmaları bakımından eleştirilerek güvenilirliklerini büyük ölçüde kaybetmiştir. Aynı haberler farklı gazetelerde veya farklı kalemlerde farklı ideolojik çerçevelerle sunulurken; denge unsuru tamamıyla göz ardı edilmiştir.

Cumhuriyet ve Hürriyet gazetelerinin bu yeni eğitim sistemi ile ilgili verdiği haber ve köşe yazılarını laiklik bağlamında inceleyecek olan bu çalışmada amaç, 12 yıllık kesintili eğitim sistemi konusunda medyayı önemli bir bilgi ve haber kaynağı olarak gören kamuoyuna medya aracılığı ile sistemin nasıl anlatıldığı, farklı ideolojilere sahip organların aynı sistemi hangi farklı açılardan ele aldığı ve bilgilendirme sürecinde kamuoyuna sistemle ilgili ne tür bilgilerin aktarıldığının tespit edilmesidir.

Anahtar Kelimeler: 12 yıllık kesintili eğitim sistemi, söylem analizi, laiklik, nesnellik.

---

¹ Doktora Öğrencisi, Marmara Üniversitesi SBE Gazetecilik AD, zuhaldemir@trakya.edu.tr; Uzman, Trakya Üniversitesi Edirne Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu

² Doktora Öğrencisi, Marmara Üniversitesi SBE Gazetecilik AD, arslanyusra@gmail.com

12 Year Compulsory Education System In The Media

Abstract

The laws which gradually increase compulsory education to 12 years, has been discussed thoroughly with every aspect including its proposal, acceptance and changes, and has constituted the long-established media's agenda.

In this process where the unknown is more than what is known, the differences of opinion among media organizations which provide information to the public about the new education system are also notable. The newspapers and the profession of journalism whose primary function is to inform people has been criticized in terms of being far away from truth and objectivity, and has lost its reliability significantly. While the same news are being presented in different newspapers or different pens with different ideological frameworks, the element of balance has been completely ignored.

The purpose of this study which will examine the news and articles of Cumhuriyet and Hürriyet newspapers' on this new education system in the context of laicism is to detect how the system is being expressed to the public who see the media as an important information and news source about this 12 years of intermittent training system, from which different perspectives the organs with different ideologies handle the same system, and what kinds of information about the system is being transferred to the public during the information process.

Cumhuriyet and Hürriyet newspaper's the news about the new education system in the context of secularism and a columnist for the purpose of this study is to examine, 12-year education system in discontinuous media that serves as an important source of information and news to the public, through the media that described how the system, with different ideologies which deal with different aspects of the same system of organs taken and in the process of informing the public about the system is to determine what type of information that is transferred.

Key words: *12 years of intermittent training system, discourse analysis, laicism, objectivity.*

GİRİŞ

Türkiye’de Cumhuriyet dönemi boyunca eğitim sistemi içerisinde dinin yeri sürekli tartışılmıştır. Bu tartışmaların önemli bir boyutunu da okullardaki din eğitimi oluşturmaktadır. 4+4+4 eğitim sisteminin de en çok tartışılan yönü seçmeli dersler adı altında toplanan din dersleri, okula başlama yaşı ve meslek eğitiminin arttırılması yönündeki değişiklikler olmuştur.

Milli Eğitim Bakanlığı’na göre 12 yıllık zorunlu eğitim sisteminin iki ana hedefi bulunmaktadır. Bu hedeflerden biri yurttaşların ortalama eğitim seviyelerini yükseltmektir. Bir diğeri ise eğitim alan her bireyin yeni sistem sayesinde ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerinin gerektirdiği şekilde yönlendirilmelerini sağlamaktır.

Yasanın hangi değişiklikleri getirdiği ve örtük amaçlara hizmet edip etmediği yönündeki sorular konu ile ilgili tartışmaların ana eksenini oluşturmaktadır.

“12 Yıllık Zorunlu Eğitime Yönelik Uygulamalar” Genelgesi (Milli Eğitim Bakanlığı)’nde yer alan bu yenilik ve değişiklikler şu şekilde sıralanabilir:

1. 1997’de hayata geçirilen 8 yıllık ‘kesintisiz’ eğitim kaldırılmış; uygulama, her biri 4 yıldan oluşan 3 kademe halinde 12 yıllık kesintili eğitime dönüşmüştür.
2. 1997 öncesindeki ‘ortaokul’ sistemine geri dönmüştür. Her biri 4 yıl olan üç kademeli eğitim sisteminin birinci kademesi ilkokul, ikinci kademesi ortaokul, üçüncü kademesi lise olarak adlandırılmıştır.
3. 60-66 ay arasındaki çocuklar velilerinin yazılı isteği ile gelişim yönünden hazır olduğu anlaşılanlar ilkokula başlayabilecektir.
4. Yeni eğitim sistemi daha önce kaldırılmış olan imam hatip liselerinin ortaokul kısmını geri getirmiştir. 2012-2013 eğitim ve öğretim yılında eğitim öğretime başlamış olan imam hatip ortaokullarına devam etmek isteyen 5. sınıf öğrencilerinin kayıtları bu okullara yapılacaktır.
5. 2011-2012 eğitim ve öğretim yılında 8. sınıfta okuyan öğrencilerden Seviye Belirleme Sınavı (SBS) sonuçlarına göre öğrenci alan ortaöğretim kurumlarından herhangi birine yerleşemeyen öğrenciler ile bu sınava katılmayan öğrencilerin tamamının tercihleri doğrultusunda ortaöğretim kurumlarına kayıt yapmaları sağlanacaktır.
6. Zorunlu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersine ek olarak seçmeli “Peygamberimizin Hayatı” ve “Kuran-ı Kerim” gibi dersler eklenmiştir.

30 Mart 2012 tarihinde 91 red oyuna karşı 295 oyla yasalaşan ve zorunlu eğitimi kademeli olarak 12 yıla çıkararak kanun teklifi, AKP Hükümeti ile başta ana muhalefet

partisi CHP olmak üzere diğer muhalefet partileri arasında da büyük tartışmalara neden olmuş; sistem, kamuoyundan oldukça eleştiri almıştır. Eleştirilerin odağında;

-Okula başlama yaşının 5'e çekilmesi,

-Bazı okulların imam-hatip okullarına çevrilmesi,

-Din içerikli ders sayılarının arttırılması,

-İlkokuldan sonra açıköğretime devam edebilme veya imam hatip okullarına gidebilmenin önünün açılması yer almaktadır.

12 Yıllık Zorunlu Eğitim sistemiyle ilgili kamuoyunda ve kamuoyunu oluşturan basın kuruluşlarında iki farklı görüş mevcuttur. Yeni eğitim sistemine destek verenler ve destek vermeyenler. Gazeteler konuyla ilgili haberlerinde farklı argümanlar kullanmış olsalar da konuyu iki ana eksen üzerinde biçimlendirmektedirler: "laiklik" ve "demokrasi". Söz konusu haberler, gazetelerin ideolojilerini yansıtan birer söylem biçimine dönüşmüştür.

Bu çalışmanın amacı, çoğulcu ve katılımcı demokrasilerde yasama, yargı ve yürütmeden sonra dördüncü güç konumunda olan medyanın Hürriyet ve Cumhuriyet Gazeteleri örneği üzerinden 12 Yıllık Zorunlu Eğitim Sistemi ile ilgili medyanın kamuoyu oluşturma, eğitme ve yansıtmadaki rolünü ne şekilde yerine getirdiği ya da getirmediğini ortaya koymak; "12 Yıllık Zorunlu Eğitim Sistemi"nin medyadaki görünümünü gözler önüne sermektir.

YÖNTEM

Medyanın toplumsal rolüne ilişkin tartışmalar hiç şüphesiz haberciliğin önemi ile ayrılmaz bir bütünlük göstermektedir. Buna rağmen 1970'lere kadar yapılan çalışmalar konuyu yalnızca kitle iletişim sorunsalı çerçevesinde ele alarak dil ve iletişim konusuna gereken önemi göstermemiştir (İnal, 1996: 31). 1970'lerden sonraki dönemde ise medyanın taşıdığı ideolojik kodları metin çözümlemeleri ile sorgulayan çalışmalara rastlanmaktadır.

Odak noktası, haberin toplumsal güç/iktidarı kendi anlatı yapısı içinde nasıl kurduğu problemi olan bu yeni yaklaşımın önde gelen isimlerinden Teun A. Van Dijk (1983, 1988a, 1988b), haber konusu ile yakından ilgilenmiştir. Çağımızda toplumun bilgi edinebildiği neredeyse tek tür olan haber üzerine yapılan tartışmalar onun kamusal tartışmaları biçimlendirmedeki rolüne değinerek, aynı zamanda eşitsiz güç/iktidar ilişkilerini yeniden kurduğuna işaret etmektedir.

Söylem içinde iki ögeyi barındırır: "metin ve bağlam". Bu iki öge arasındaki ilişkiye bağlı olarak anlam kazanan söylem (Zeyrek, 2009: 46), diğer yandan "*bir dil pratiği*" (Toruk ve diğerleri, 2012: 357) olarak açıklanmaktadır. İdeolojiyi ortaya

çıkaranın ancak ve ancak dil olduğu düşünülürken, söylem ile ideolojinin de yakından ilişkili olduğunu söylemek mümkün olmaktadır. Söylemin çeşitli yönlerini ortaya koymaya çalışan söylem çözümlemesi dilin rolü ve kullanımını göz önünde bulundurarak eleştirel, sosyal ve politik çözümlemelere katkıda bulunmaktadır (İnceoğlu ve diğerleri, 2009: 30).

Van Dijk çalışmalarında tematik ve şematik yapılardan söz eder. Haber çözümlemelerini bu iki yapı üzerinden kurmaya çalışır. Tematik çözümlemelerde makro ve mikro yapılar önemlidir. Hiyerarşik yapılar tematik çözümlemenin en önemli unsurudur. Hiyerarşik yapıdan kasıt, ana ya da üst başlık, başlık, alt başlık, spot, haber girişleri, haber, hikaye ya da olaylardır. Şematik çözümleme ise daha çok durumsallığa ve yorumlara yer verir. Burada hikaye ya da olayın örgüsü ve yapısı değerlendirilir. Van Dijk mikro yapı çözümlemelerinde ise, haberin cümle yapıları üzerinde durur (İnceoğlu ve diğerleri, 2009: 31-32).

Bell (1991: 126127), Van Dijk'ın söylem analizi yöntemini bazı ilavelerde bulunarak ona katkıda bulunmuştur. Bell, haberlerde insanlara atıfta bulunulma şekli, haberi oluşturan argümanların sıralaması belirleyen bakış açısı ve toplumsal aktörlerin haber metni içerisinde yer alışı biçimleri gibi faktörleri de söylem analizi sırasında sorulacak sorular arasına eklemiştir.

Hürriyet ve Cumhuriyet Gazetelerinin, 4+4+4 uygulaması üzerinden eğitim sistemi haberlerini nasıl verdiğine odaklanacak olan bu çalışmada, Teun A. Van Dijk'ın eleştirel söylem analizi disiplinine başvurularak, tartışmaların en yoğun biçimde izlendiği 2012 yılı Mart ve Ekim ayları arasında yayınlanan gazeteler incelenmiştir.

BULGULAR

Hürriyet Gazetesi

Köşe Yazıları

Hürriyet gazetesi 4+4+4 eğitim sistemiyle ilgili çok sayıda köşe yazısına yer vermiş; konuyu hem ideolojik hem de pedagojik açıdan ele almıştır.

Tematik Analiz

Hürriyet gazetesinin 4+4+4 eğitim sistemi ile ilgili köşe yazılarında iki tip başlık göze çarpmaktadır. Başlıklar, "Okula Başlama 66-72 Ay Oluyor" ve "MEB'in Yol Haritası" gibi düz başlıklar ile "4+4+4'te Tablet Muamması" gibi yönlendirmeli başlıklardır.

Spotlarda da 28 Şubat ve yasayla ilgili ödenek bulunmayışına gönderme yapılmaktadır.

Örneğin, “*Hesabı Olmayan Yasa: 4+4+4*” başlıklı yazının spotunda “*Yapılan hesaplar, bütçede bu yasayla ilgili hiçbir ödeneğin bulunmadığını, bütçe hazırlanırken bu yönde bir karar bulunmadığını açıkça ortaya koyuyor. Bu tablo da 4+4+4 olarak bilinen yasanın kamuoyunun gündemine, ‘Hiçbir hazırlık yapılmadan, sadece 28 Şubat’ta Başbakan’ın söylediklerini yerine getirmek için’ geldiği iddialarını doğruluyor.*” ifadelerinin yer aldığı spot, 28 Şubat ve yeni sistemin uygulanması için gerekli bütçenin yokluğuna vurgu yapmaktadır.

Şematik Analiz

Hürriyet gazetesinde 4+4+4 eğitim sistemi ile ilgili en çok yazı yazar yazarlar Ahmet Hakan, Erdal Sağlam, Şükrü Küçükşahin ve Nuran Çakmakçı’dır.

Ahmet Hakan, Erdal Sağlam ve Şükrü Küçükşahin konuyu daha çok ideolojik açıdan ele alırken, Nuran Çakmakçı’nın bilgilendirme amaçlı ve konuyu pedagojik açıdan ele alan yazılar yazdığı görülmektedir.

Nuran Çakmakçı’nın yazılarında yeni yasanın kabulünden sonra MEB’in nasıl bir yol izleyeceği, sendikaların görüşleri, Milli Eğitim Bakanı Ömer Dinçer’le sistem üzerine söyleşiler, 4+4+4 nedir, sistemle ilgili kafa karıştıran sorular ve cevapları nelerdir vb. konular ele alınmıştır. Bu metinlerin açık metinler olduğu ve denge unsurunu göz önünde bulundurduğu da görülmektedir. Oysa diğer köşe yazılarında metinler kapalıdır.

Hürriyet gazetesi köşe yazarlarından Ahmet Hakan, 4+4+4 eğitim sistemine din eğitimi açısından destek verdiğini belirttiği halde yeni eğitim sistemini ve hükümeti eleştirmekten geri kalmamıştır. “Hükümetin Yeni Sorunu Şişkin Ego, Büyük Kibir” başlıklı yazısında Ahmet Hakan, 4+4+4 eğitim modelinin eğitim sistemini temelden sarsacak, her şeyi allak bullak edecek, laik toplum yapısını radikal bir şekilde değiştirecek, bilimsel yönlere aykırı kaçacak bir yönünün olmadığını ancak toplumun önemli bir bölümünde kaygıya neden olduğunu vurgulamaktadır. Bu kaygıyı genişleten şeyin de hükümetin ‘zaten onlar hükümetin attığı her adımın karşındalar’ diyerek her şeyi geçiştiren tutumundan kaynaklandığını ifade etmektedir. Hükümetin bu tavrının sadece insanları iki kutuplu bir yapıya dönüştüreceğini, büyük marifet sayılacak %50’lik oy oranını bu şişkin egosuyla ve diğer %50’yi mutsuz edişleriyle düşürebileceğini hatırlatmaktadır.

Şükrü Karaşahin ise, “Arada Sıkışmış Bir Cemil Çiçek” başlıklı yazısının “Bunaltan Süreç” alt başlığıyla verdiği kısmında 4+4+4 eğitim yasası teklifini iktidar partisinin muhalefete söz hakkı tanımadan zorbalıkla geçirdiğini vurgulamaktadır. “Doğru Olmayan Bir Teamül Oluşturdu” başlıklı köşe yazısında, yasanın meclisten geçirilme şeklinin demokrasi ile taban tabana zıt olduğu görüşü yer almaktadır.

Gazetede, MHP'nin din eğitiminin zorunlu olması gerektiği düşüncesine sahip olduğu MHP'li milletvekili Özcan Yeniçeri'nin sözleri ile aktarılmakta; aynı metin içerisinde bir başka MHP milletvekili Özgür Özel'in sözleriyle laik bir devletin tüm inançlara eşit mesafede durması gereği üzerinde durulmaktadır.

İktidara eleştiri getiren "CHP Mitinginin Verdiği Rahatsızlık" başlıklı yazının sonuna bir not düşülmüş; bu notta Kılıçdaroğlu'nun Tandoğan mitingi sırasında Başbakan Recep Tayyip Erdoğan ve Cemil Çiçek'e yönelik kullandığı hakaret içeren sözcükler sıralanarak; bunun şık olmadığı ve Kılıçdaroğlu tarafından terk edilmesi gereken bir söylem olduğu eleştirisine de yer verilmiştir.

"Yeni Eğitim Yasası Bilime Uygun Mu?" başlıklı yazıda, Boğaziçi, ODTÜ, Ege, Ankara ve Hacettepe Üniversitelerinin hazırlamış olduğu raporlar dayanak gösterilerek, sistemin bilimselliği tartışılmakta ve ara başlıklarla "Okulöncesi Eğitim Zorunlu Olmalıydı", "İlkokula 60 Ayda Başlamak Sakıncalı", "Erken Tercih Çocuk Gelişimini Engelliyor" eleştirilerine yer verilmiştir. Yazının sonuç kısmında ise söz konusu yasanın bilimsel temellerden uzak, çocukların gelişim özelliklerine uygun olmayan, fırsat eşitliği ve kamu yararına aykırı olduğu kanaatine varılmıştır.

Gazete, köşe yazılarında stratejik uzman kullanımını da önemsemektedir. Fotoğraf kullanmamaktadır. Yazarlar genellikle 12 yıllık kesintili eğitime karşıdır. Eleştirilerinde yumuşak bir dil kullanmaktadırlar. Dile getirdikleri görüşlerini desteklemek amacıyla stratejik uzman kullanımına başvurmakta; stratejik noktalama işaretlerinden de bold karakterler kullanmayı tercih etmektedirler.

Haberler

Tematik Analiz

Haberlerin üst başlık, başlık ve spotlarının ele alındığı bu kısımda Hürriyet Gazetesi için şunlar söylenebilir:

Hürriyet Gazetesi, genellikle tek tip başlık kullanmaktadır. Bu başlıklar genellikle habere konu olan kişi ya da grupların çarpıcı sözlerinin aktarılmasından oluşmaktadır. Yapılan alıntılar genellikle duyguya dayalı ifadeler içermektedir. Az sayıda da düz/haber veren başlık kullanımı söz konusudur. CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun konuşmasından alıntılanan "Kuran-ı Yolsuzluğa Kalkan Yaptılar" başlığıyla, AKP'nin 4+4+4 eğitim sistemi ve Fatih projesiyle ilgili alımları Kamu İhale Yasası dışına çıkaran maddeye dayanarak yapacağını iddia ettiği yolsuzluğu, Kuran-ı Kerim derslerini gündeme taşıyarak yapacağını ima etmektedir.

Hürriyet Gazetesi'nin kullandığı düz/haber veren başlık türü okuyucuyu bilgilendirmeye yöneliktir. "4+4+4 Ne Getiriyor" başlığıyla yeni eğitim sisteminin eski sistemden farklılıklarının haberde açıklandığına işaret ediliyor.

Gazetenin spotlarına baktığımızda ise genellikle alıntılardan oluştuğunu görmekteyiz. “Başbakan Tayyip Erdoğan, TBMM’nin tarih yazdığını belirterek, ‘Tarihleri boyunca Kuran-ı Kerim’i bir süs, bir dekor olarak, haşa tarihi bir eser olarak görmek istediler. 1950’de millet nasıl ki Adnan Menderes eliyle ezanına kavuştuysa, asli metnine kavuştuysa, bugün de millet bu hükümet eliyle dinini tam anlamıyla öğrenme özgürlüğüne kavuşmuştur’ dedi” spotunda Başbakan Recep Tayyip Erdoğan sözleriyle CHP’lileri hedef göstermekte, İnönü ile Kılıçdaroğlu; kendisi ile de Menderes arasında bir benzerlik kurmaktadır.

Gazetenin alıntıya yer vermeden ve haber verme amacıyla düz ifadeler kullandığı spotlarını da görmekteyiz. Hürriyet Gazetesi bu tür spotlarda, duyguya dayalı ifadeler kullanmaktan kaçınmış, bilgilendirmeyi esas almıştır.

Gazetenin alıntı yapılarak verilen spotlarında çarpıcı ifade kullanımı tercih edilmektedirken, diğer spotlarda yönlendirmeye rastlanmamaktadır. Gazete, kendi görüşünü ortaya koyan haberler yapmaktan çekinmiş, hemen hemen tüm haberlerinde haberin öznesini konuşturmayı tercih etmiştir. Stratejik noktalama işaretlerine rastlanmamaktadır. Genelleme, özellikle çocukların okula başlama yaşlarına ilişkin yapılan haberlerde ailelerin görüşünü yansıtırken kullanılmıştır.

Şematik Analiz

Şematik analiz başlığı altında metin özellikleri, haberin dili, stratejik uzman, stratejik noktalama işaretleri ve haber fotoğrafları ele alınmıştır.

Hürriyet Gazetesi’nde yer alan 4+4+4 eğitim sistemiyle ilgili olan haberlerin bir kısmı 1. sayfadan anons edilmiş, diğerleri ise genellikle “gündem” başlıklı sayfadan verilmiştir.

Gazete haberlerinde yeni eğitim sistemine hem pedagojik hem de ideolojik olarak yaklaşmaktadır. Ancak konunun ideolojik boyutuyla ilgili haberlerde bir denge gözetmekte ve farklı ideolojik görüşlere de yer vermektedir. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan’ın konuşmasında alıntı yapılarak verilen “Tarihe Silinmeyecek Bir Not Düştünüz” başlıklı haberde 4+4+4 12 yıllık kesintili eğitim yasının kabulünün ardından partisinin vekillerine teşekkür etmek için yemek veren Erdoğan, bu yasının Türkiye’de milli egemenliğin kimde olduğunu gösterdiğini ve bunu başarmakla da 28 Şubat’ın izlerini sildiklerini söylemektedir. Haber, tamamen Erdoğan’ın sözlerinin alıntılanarak verilmesinden oluşmaktadır.

Hürriyet Gazetesi, konuyu pedagojik açıdan da ele almıştır. “4+4+4 Meclis’e Şikayet Yağmuru” başlıklı haberin spotunda ve haber metninde yeni eğitim sistemine göre çocuğunu okula göndermesi gereken anne ve babaların çocuklarının yaşlarının henüz çok küçük olduğunu, bundan dolayı karşılaşılabilecekleri sorunları dile getirdikleri dilekçelerinden alıntılara yer verilmiştir. “4+4+4 Yabancı Uyruklu

Veliler de Şikayetçi” başlıklı haberle de yabancı uyruklu velilerin dilekçelerinden alıntı yapılarak yeni sistemle çocukların kendilerine olan güvenlerinin sarsılabileceği, çocukların okul ortamında yalnız kalabilecekleri, kendilerinden büyük öğrencilerle aynı ortamı paylaştıklarında birçok riske açık olabilecekleri, yaşlarının küçük oluşundan dolayı zorlanabileceklerini dile getiren ifadelere yer verilmiştir.

Gazete her ne kadar denge unsurunu göz önünde bulundursa da iktidar partisine kötü görünmekten kaçınmakta, CHP liderinin Erdoğan’a yönelik ağır eleştirilerini iddia olarak vermektedir. “Tandoğan’da Erdoğan’a Yüklendi” başlıklı haberde “CHP Lideri Kemal Kılıçdaroğlu, partisinin grup toplantısını taşıdığı Ankara Tandoğan Meydanı’ndan Başbakan Tayyip Erdoğan’ı, “Cahil, münafık ve diktatör “olmakla suçladı” ifadesine yer verildiği görülmektedir.

Gazetenin haberlerinin çok az bir kısmında arka plan bilgisine yer verilmiştir. Haber metinlerinde yoruma da rastlanmamaktadır.

Hürriyet gazetesi, geçmişten beri iktidarlara iyi anlaşılan bir gazetedir. Bu nedenle de her dönemin politikasına uyum sağlamakta ve yumuşak bir dil kullanmaktadır.

4+4+4 eğitim sistemi ile ilgili haberlerin girişleri bilgilendirme amaçlı düz metinlerden; gövdesi de habere konu olan kişinin sözlerinin alıntılanmasından oluşmaktadır. “Dünyanın En Cahil Adamı” başlıklı haberde, “CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu, 12 yıl kesintili zorunlu eğitim yasasında Başbakan Recep Tayyip Erdoğan’ın ‘Ben çalarım ben oynarım’ dediğini iddia ederek ..... ‘; “Tandoğan’da Erdoğan’a Yüklendi” başlıklı haberde ‘CHP Lideri Kemal Kılıçdaroğlu, partisinin grup toplantısını taşıdığı Ankara Tandoğan Meydanı’ndan Başbakan Tayyip Erdoğan’ı, Cahil, münafık ve diktatör olmakla suçladı. Kılıçdaroğlu, AK Parti’nin 4+4+4 yasa teklifi sürecinde takındığı tavrı ise beyinsizlik, Hitler kafası ve doktor mengele zihniyeti olarak nitelendirdi” cümlelerinde kullanılan “iddia ederek”, “suçladı”, “nitelendirdi” sözleriyle hükümet yanlısı bir tavır ortaya konmaktadır.

Gazete, haberlerinde stratejik noktalama işaretleri kullanmamaktadır. Nadiren vurgu yapılmak istenen sözcüklerin tırnak içine alındığı görülmektedir.

Haberlerde kullanılan fotoğraflar daha çok haber metninde sözleri aktarılan kişinin küçük boy fotoğrafından oluşmaktadır.

Buna karşın gazete, 4+4+4’e karşı protesto haberlerinde büyük boy fotoğraflar kullanmış, hatta “Karanlığa Teslim Olmayacağız”, “Çocuk gelinlere 4+4+4 Çözüm getirmiyor”, “AKP Akli Bilime Taktı”, “Ya İzinden Yürürüz Ya Da

Yolunda Ölürüz”, “Dindar Nesile de Kindar Nesile de Hayır”, “Laiklik Demokrasinin Teminatıdır” yazılı pankartları ön plana çıkarmıştır.

Ayrıca üç farklı sayfa ve iki farklı haberde kalpaklı gazilerin ve eylemcilerin fotoğraflarına yer verilmiştir. Bu fotoğraflarla gazete, Atatürkçü ve Atatürk ilkelerine bağlı olduğu mesajını vermektedir.

Hürriyet gazetesinin fotoğrafları haber metinlerine nazaran daha yönlendiricidir.

Cumhuriyet Gazetesi

Köşe Yazıları

Cumhuriyet gazetesi, 4+4+4 Eğitim Sistemi ile ilgili eleştirel bir tavır göstermiştir. Araştırmamız boyunca gazetede bu yeni eğitim sisteminin faydalı olabileceğini ya da iyi bir yanı olabileceğini söyleyen herhangi bir yazıya rastlamadık. Gazetede özellikle bu konuya köşesinde yer veren yazarlar arasında Cüneyt Arcayürek, Figen Atalay, Hikmet Çetinkaya, Deniz Kavukçuoğlu, Bekir Coşkun gelmektedir.

Cumhuriyet gazetesi köşe yazılarında yeni eğitim sistemiyle ilgili hem üst başlık, hem başlık hem de spotlara yer vermiştir. Bunların her birinde genel itibarıyla yönlendirme hakimdir. Cüneyt Arcayürek gazetede konuyla ilgili en çok yazı yazan yazardır.

Cüneyt Arcayürek, bir yazısında AKP'nin anne ve babaların yani aslında kendisine verilen oyların beklentilerini karşıladığını ifade etmektedir. “...ana babalara ölürken çocuklarının yatakları başında veya öldükten sonra mezarlarında; orta sınıflarda, belki daha sonra lisede, üniversitede öğrendikleri duaları okumaları olanağı sağlamış oluyor.” cümlesiyle bu düşüncesini pekiştiren Arcayürek, “İlk 4 yılda alfabeyi söktü mü çocuk; ikinci 4'te başta Atatürk, Türk büyüklerinin yaşam öyküleri yerine Peygamber'in, İslam büyüklerinin yaşam öykülerini öğrenecek.” cümlesiyle de endişelerini dile getirmektedir.

Spotlarda, eğitim sisteminin tümünden değiştirileceğine yönelik eleştiriler vardır. Sistemi bir köşe yazısında eleştiren Nur Serter de 4+4+4'ün bir ümmet projesi olduğunu ifade etmektedir. Yazıda geçen bir ifade şöyledir: “Laik eğitime son veren, Eğitim Birliği Yasası'nı ortadan kaldıran, çocuklarımızın ve gençlerimizin geleceğini kendi siyasi projesine kurban eden bir iktidar anlayışının sözde dindar, özde kindar eğitim projesine karşı demokratik mücadelenin sürdürülmesi ve demokrasinin teminatı olan laikliğe sahip çıkılması gelecek kuşaklara karşı öncelikli görevimiz olmalıdır.”

4+4+4 eğitim sistemi üzerine yazılan köşe yazılarında AKP hükümetine ve bu yeni sisteme destek yoktur. Yeni eğitim sisteminin kabul edilebilir bir sistem olmadığı yönünde bütün yazarlar hemfikirdir. Spotlarda 28 Şubat vurgusuna sık sık rastlanmaktadır. Köşe yazılarında genellikle fotoğraf kullanılmamaktadır. Cumhuriyet gazetesindeki köşe yazıları yönlendirici ancak açıktır. Yazarlar açıktan 12 Yıllık Kesintili Eğitim Sistemi'ni eleştirmektedir. 8 Yıllık Kesintisiz Eğitim Sistemi ile ilgili hem toplumsal hem de pedagojik açıdan övgüyle bahseden yazarlar, yazılarında yeni eğitim sisteminden dolayı Hükümet'i eleştirmekte, farklı bir görüşe ya da daha objektif bir yaklaşıma yanaşmamaktadırlar.

Yazarlar, kendi kanaatlerini ifade ederken genelde analitik değil de duygusal bir üslup tercih etmektedirler. Kızgınlık, karamsarlık ve endişe köşe yazılarına hakim olan duygulardır. Kendi görüşlerine ters düşen 4+4+4 eğitim sistemine karşı gösterdikleri duruşun, bütün Türkiye'nin hakim görüşü olduğuna dair vurgular yer almaktadır.

Haberler

Tematik Analiz

Gazete, konuyla ilgili haberlere hem 1.sayfada hem iç sayfalarda yer vermiştir. Gazetenin başlıkları bazen 'haber veren' türde, bazense 'alıntılama' türündedir. Gazete, yayın politikasına uygun olarak görüşüne paralel kişi ve kurumların görüşlerine yer vermiştir.

Cumhuriyet'in özellikle görüşlerine yer verdiği kişi ve kurumlar, CHP'li milletvekilleri, TÜSİAD yöneticileri, Eğitim-Sen, KESK ve bunlardan başka laik kimlikleriyle bilinen çeşitli Sivil Toplum Kuruluşlarıdır. Bunlardan bazıları şu şekildedir:

TÜSİAD: "Çocuklara kıymayın" / 24 Şubat 2012

CHP'li Ayata: "İktidarın dört dörtlük eğitim tuzağı" / 15 Mart 2012

CHP Milletvekili Muharrem İnce "4+4+4 Cumhuriyet'in Karlofça'sı" / 30 Haziran 2012

Bazı başlıklar ve haberler ise herhangi bir kişi ya da kurumun görüşü olmayıp gazetenin kendi görüşünü açıktan yansıtmaktadır. Gazete, okuru belli bir görüşe açıkça yönlendirmekte, seçtiği kavramlar, tamlamalar, noktalama işaretleriyle ve konuya bakışıyla nesnel olmayan bir yayın anlayışı ortaya koymakta ve okurunun algısını başarılı bir şekilde yönetmektedir. Örneğin, 'başörtüsü' yerine 'türban' kelimesini tercih etmesi, AK Parti yerine AKP ibaresini kullanması, 4+4+4 Eğitim Sistemi'ni 'kaos', 'geriye gidiş', 'karşı devrim', 'muhafazakar ayar' gibi ibareler kullanması konuyla ilgili görüşlerini açıkça haberlerine yansıttığını göstermektedir.

Cumhuriyet'in kendi yorumunu kattığı, herhangi bir kişi ya da kuruma atfetmeden kullandığı bazı dikkat çekici başlıklar da şu şekildedir:

“Laiklik Nasıl Dinselleşti” (6 Şubat 2012)

“Kızlar Eve Kapatılacak” (22 Şubat 2012)

“9 Yaşında imam hatibe!” / 7 Mart 2012

“Kadro Diyanet'ten” / 20 Mart 2012

“Eğitilmiş İmamlar Geliyor” / 24 Mart 2012

“4+4+4'e İsyandır” / 27 Mart 2012 (Tandoğan mitingi)

“Molla mı Yetişecek” / 30 Mart 2012 (AKP ile MHP ittifak kurdu: Kuranikerim ve peygamberin hayatı dersleri geliyor)

“4+4+4 Zorbalığı” / 24 Mart 2012 (KESK mitingiyle ilgili)

“Eğitime Kuran Ayarı” / 31 Mart 2012

“Türban Ortaokula İndi” / 31 Mart 2012 (Seçmeli Kur'an dersinde öğrencilerin başörtüsü takma seçeneğiyle ilgili)

“Sınıflardan Zikir Sesleri Yükselinecek” (31 Ağustos 2012)

Gazetenin yeni eğitim sistemiyle ilgili yaptığı ilginç benzetmelerden biri de, CHP Milletvekili Muharrem İnce'nin konuşmasından alıntılanarak başlığa taşındığı Karlofça benzetmesidir. Haber metninde dikkat çeken cümle şu şekildedir: “On yıldır Türkiye Cumhuriyetinin altına dinamit yerleştiriyorlardı. Artık bu kanunla birlikte dinamitin fitilini ateşlediler. Osmanlı 1920'de yıkılmamıştır, Osmanlı 1699'da Karlofça'da yıkılmıştır. 1699'dan 1920'lere kadar yaşamıştır işte bir süre. Ama asıl yıkım 1699'dur. Laik Türkiye Cumhuriyeti için de Mart 2012 bir Karlofça'dır.”

Gazete her zaman iddialarını bir kaynağa dayandırmamaktadır.

Cumhuriyet gazetesi, “Tandoğan'a Davet” başlıklı haberinde CHP'nin organize ettiği 4+4+4 Eğitim Sistemi'ne karşı düzenlenen mitinge okurlarını da davet etmektedir. Geleceğinden endişe duyan 7'den 70'e herkesin bu mitinge davet edildiğini yazan Cumhuriyet'in bu konudaki diğer haberlerinin de dili adeta bir ev sahibi tonundadır.

4+4+4 Eğitim Sistemi'nin ideolojik boyutunu daimi olarak dile getiren gazetenin, sistemin pedagojik ve operasyonel süreciyle ilgili eksikleri dile getirmede eksik kaldığı gözlenmektedir.

Şematik Analiz

4+4+4 Eğitim Sistemi'ne ilişkin haberler Cumhuriyet gazetesinde çoğunlukla 1., 5. ve 6. sayfalarında işlenmiştir. Bu haberlerin bir kısmına birinci sayfadan manşetle ya da sürmanşetle dikkat çekilmiş, bir kısmına ise yalnızca iç kısımda yer verilmiştir. Gazetenin incelenen tarihleri arasında Yeni Eğitim Sistemi'ne ilişkin bilgilendirici, yazı dizisi türünde bir haber yer almamaktadır.

Cumhuriyet gazetesinin 4+4+4 eğitim sistemiyle ilgili haberlerde denge unsuru gözetilmemekte, konuyla ilgili zıt görüşlere yer verilmemektedir. Metinler kapalıdır, haber yönlendiricidir. Haberde artalan bilgisi bulunmamaktadır.

Cumhuriyet gazetesi, Atatürk ilke ve inkılaplarını benimsemiş, ulusal değerlere önem veren bir gazetedir. Bu bakış açısını da haberlerine, köşe yazılarına yansıtmaktan çekinmemiştir. Genel olarak ifadeleri keskin ve nettir. Kendi yayın politikasına hitap eden belli bir okur kitlesi olduğu için, herkese hitap edecek türde haberler yapma ya da her sesi temsil edecek köşe yazarlarına yer verme gibi bir çabası yoktur. Gazete, kendini 4+4+4 konusunda hükümetin karşısında konumlandırmakta, CHP ile birlikte hareket etmekte, onların açıklamalarına yer vermekte buna karşın AKP'li vekillerin görüşlerine neredeyse hiç yer vermemektedir.

Haberlerde sık sık olmasa da sıfat kullanımına rastlanmaktadır. Başlıklarda yer alan bu sıfat tamlamaları örnek olarak gösterilebilir: “Teksesli demokrasi, muhafazakar ayar, kara gün, dört dörtlük eğitim tuzağı, ince hesap, eğitimli imamlar, açık mesaj, dört dörtlük sıkıyönetim, memuru ezen teklif, dört dörtlük kaos”

Haberlerde genel itibariyle duygusal bir dil kullanılmıştır. Endişe, panik, kaygı ve karamsarlık haber metinlerinde açıkça görülmektedir. Gelecekle ilgili kesin yargılarda bulunma, olumsuz kanaatler bildirme, bugünkü gelişmelerin yarın çok kötü sonuçlar doğuracağına dair görüşler ortaya konmaktadır.

Cumhuriyet gazetesi, anlamı pekiştirmek ya da okurunu yönlendirmek amacıyla başlık ve haber metinlerinde noktalama işaretlerine yer vermektedir. Bu noktalama işaretleri de haberde verilmek istenen mesajın daha belirgin hale gelmesine yardımcı olmakta, böylece konu ya da olay, gazete tarafından yeniden üretilmiş olmaktadır. Kullanılan noktalama işaretleri arasında tek tırnak, ünlem ve soru işareti bulunmaktadır.

Cumhuriyet gazetesinin fotoğraf tercihleri de yayın politikasını destekler niteliktedir. Ancak Cumhuriyet'te yer verilen önemli görsellerden biri de karikatürlerdir.

Örneğin Sınıfta Zikir başlıklı haberin arka fonunda takke takıp cübbe giymiş 8-10 yaşlarında bir çocuk görüntüsü vardır. Zaman içerisinde Türkiye'deki çocukların bu şekilde gireceğine dair mesajlar gönderilmektedir. Ayrıca Tandoğan mitingiyle ilgili haberlere ilişkin verilen fotoğraflarda miting alanı çok kalabalık gösterilmekte ve AKP karşıtı, yeni eğitim sistemi karşıtı pankartlar fotoğraflarda yer almıştır. Pankartlarda yazılı olan “Geleceğine Sahip Çık.”, “Okullarımızı AKP'ye Bırakmayacağız”, “Patrona Köle, AKP'ye İmam Olmayacağız” gibi ifadeler Cumhuriyet'in haberlerinde dile getirdiği endişeler ve görüşlerle örtüşmektedir.

TARTIŞMA

Cumhuriyet'i Türk basınındaki diğer gazetelerden ayıran en önemli özelliği gazetenin uzun yıllar aynı kişiler tarafından yönetilmesine bağlı olarak yayın çizgisinin kısa dönemler dışında fazla değişmemiş olmasıdır. İlk nüshasında 'Cumhuriyet fikrinin temsilcisi ve savunucusu' olduğunu belirten gazete, "Gazetemiz ne hükümet gazetesi ne de bir parti gazetesidir" diyerek partiler ve hükümet üstü bir konumu haber verse de, CHP iktidarıyla görüş ortaklığı, kendiliğinden bir destek ortamı yaratmıştır. Atatürkçü ve laik düşünce çizgisinde olan gazete sonraki dönemde de Atatürk ilkelerini savunmayı başlıca amacı kabul etmiştir (Özerkan, 2009: 9).

Hürriyet gazetesi, ekonomik liberal geleneğe bağlı, Ulusalcı, Milliyetçi ve Atatürkçü çizgide yayın yapmaktadır. Gazete, politik gündemi ana teması olarak tutmaktan ziyade, yaşamın her alanına seslenen bir gazete olmanın verdiği bir esneklikle gündem haberlerini düzenlemektedir. Buna rağmen siyasi gündem oluşturma gücü her dönemde yüksek olan gazete, başlangıçtan bu yana Türkiye'nin modernleşmesine destek vermekte ve İslami eğilimli partiler ve liderlerle belirli bir süre sonra karşı karşıya gelmektedir (Özerkan, 2009: 84).

Çalışmanın yapıldığı dönemde Cumhuriyet gazetesinin yayın politikasını değiştirmedeği ancak Hürriyet gazetesinin iktidar partisi ile ters düşmekten çekindiği ve eleştirel bir tavır sergilemediği görülmektedir.

SONUÇ

Bu çalışma, farklı ideolojilere sahip olmanın ve hükümete yakınlık derecelerindeki farklılığın gazetelerin, 12 yıllık kesintili eğitim sistemini konu eden haberlerindeki söyleme nasıl yansıdığını ortaya koymak amacıyla yapıldı.

Hürriyet gazetesi, haberlerinde gazetenin görüşünü yansıtmaktan kaçınmış, tarafsız bir şekilde tüm farklı görüşlere yer vermiştir. Haberlerde yoruma rastlanmamaktadır. Bunun nedeni ise hükümet ile ters düşmeme kaygısıdır. Ancak buna rağmen gazetenin köşe yazılarında eleştirel bakış açısıyla karşılaşılmakta, yeni eğitim sisteminin genellikle ideolojik açıdan konu edindiği görülmektedir.

Cumhuriyet gazetesinde ise olayla ilgili desteklenen bilgiler olumlu söylemlerle haberleştirilirken, desteklenmeyen bilgilere ise yer vermeme ya da kamuoyunun dikkatinden kaçırarak bir çerçevede sunma yolları tercih edilmiştir. Yine haber metinlerinde desteklenen ideolojinin doğruluğunu kanıtlamak için aynı ideolojiye sahip uzman ya da siyasilerin görüşlerine yer verilerek, herkesin aynı görüşte olduğuna dair vurgu yapılmaktadır. Bu tarz kaygılarla verilen haberlerin farklı

görüşlere eşit ölçüde yer vermedikleri göz önünde bulundurulduğunda nesnellikten uzak ya da militan bir yaklaşım içinde olduklarını söylemek mümkündür.

Bu bağlamda, çalışma sonucunda, farklı ideolojilere sahip ve siyasal iktidara yakınlık uzaklık olarak tanımlanabilecek nedenlerin haberin söyleminde farklılıklara yol açtığını söylemek mümkündür.

KAYNAKÇA

Bell, A. (1991). *The language of the news media*, Oxford: Blackwell.

Dursun, Ç. (2001). *TV haberlerinde ideoloji*, İstanbul: Başlık Yayın Grubu.

İnal, A.M. (1996). *Haberi Okumak*. İstanbul: Temuçin Yayınları

İnceoğlu, Y. G. ve N. A. Çomak (2009). *Metin Çözümlemeleri*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Özerkan, Ş. (2009). *Türkiye 'de 9 Gazete*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Sancar, Ü. S. (1997). *İdeolojinin serüveni –yanlış bilinç ve hegemonyadan söyleme*, Ankara: İmge Kitabevi.

Solak, Ö. (2011). “Küçük ağa romanının eleştirel söylem analizi”, *Akademik Bakış*, 26, 1-14.

Toruk, İ. ve Sine, R. (2012). “Haber Söylem Üretimindeki İdeolojik Etki: Wikileaks Haberleri”, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 31, 351-378.

Van Dijk, T. A. (1983). “Discourse analysis: Its development and application to the structure of news” *Journal of Communication*. 33:2

Van Dijk, T. A. (1988a). *News as Discourse*. NJ: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.

Van Dijk, T. A. (1988b). *News Analysis*. NJ: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.

Zeyrek, D. (2009). “Söylem ve Toplum”. *Söylem Üzerine* içinde. Ankara: ODTÜ Yayıncılık